

Տարեկան գինը 5 ռուբլ, կէս տարեկանը 3 ռուբլ:

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը և այլ տարածարանի խանութում:

Օտարաբաղադրակցի գիմում են ուղղակի
Тифлисе, Редакция „Мшакъ“

ՄՇԱԿ

Խաղաղությունը բաց է օտեան 9—12 ժամ
(բացի կիրակի և օրհորից):

Յայտարարութիւնները ընդունվում են առանձին և անվճար:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խաղաղանկար բառից մի կոպէկ:

ՄՇԱԿ

ԳԵՂԱՔԱՆԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ
ԼՐԱԳԻՐ

Կը Հրատարակվի 1876 թ. նոյն պրոգրա-
մայով և գրքով
Տարեկան գինը 5 ռուբլ
Կէս տարեկանը 3 ռ
Բացի խմբագրատանից կարելի է գրվել և
պ. ՏԱՏՈՐԵՍՆԻ խանութում:
Օտարաբաղադրակցի գիմում են ուղղակի
Тифлисе, редакция „Мшакъ“

ԲՈՎԱՆԳԱՆՈՒԹԻՒՆ

Հայերը Թիբեթից ունենում են Կարմիր
Թիբեթի Գերմանիայի հայ ուսանողները, Բաժնա-
կապալակները Կրեմլին նախագահում, Նախա-
Օղակային, Ներքին լուրերը, Արտաքին տե-
սույթները, Անգլիա, Գերմանիա, Ֆրանսիա,
Թիբեթի, Նախա Կ. Պոլսից, Նախա Լու-
բեր, Յայտարարութիւնները, Տեղեկացոյց, —
Բանասիրական, Մատենագրութիւն:

ՀԱՅԵՐԸ ԹԻԻՐԻՍՏՈՒՄ

«Մշակ» 48 համարում ընթերցողը կար-
գացած կը լինի Փարիզից գրած նամակը,
որի մէջ նկարագրվում էր Փոքր-Վսիայի հա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԱՏՆԵԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Streifzüge im Kaukasus, in Persien und in der
asiatischen Türkei, von Freiherr Max von Thiel-
mann. Leipzig, 1875.

Այն ժամանակից սկսած, երբ կովկասը Շա-
միլի յաղթանակից յետոյ, առաջ արդէն 16 տարի է
որ կատարեալ խաղաղութիւն է վայելում և քօթի-
թիֆլիսեան երկաթուղու վերջացնելը նկատելի
կերպով հնչեցրեց յարաբերութիւնները Եւրոպայի
հետ, կովկաս այցելող օտարները թիւը անդադար
աճում է տարից տարի, Հասկանալի է որ քանի
որ այս երկրում ճանապարհորդողը դրութիւնը
ապահով չէր և ճանապարհորդը անթիւ արգելե-
ների դէմ պիտի պատերազմէր երկրի մէջ առաջ
գնալու համար, այսպիսի մի ճանապարհորդու-
թիւն ամենին պիտի մի յանդուգն գործ երևար:
Կովկաս գնալու վճռում էին միայն նոքա, որոնք
բոլորովին որոշ նպատակներ ունէին երկրի հե-
տադետելու համար: Անձ մասամբ դժբա ընա-
գէտներ էին ինչպէս Պարսոս, Վազնէր, Կօթ, Գիւ-
բուս զը Մօնպէրէօ: Իսկ այժմ, երբ կովկասը
թէն եւրոպական բոլոր յարաբերութիւնները չարա-
ջարկելով, այնու ամենայնիւ իր երկաթուղու և հա-
մեմատարաբար բարեկարգված փոստի ճանապարհ-
ներով աւելի մատչելի է դարձել, մինչև անգամ
իր ամենահեռու մասերում, նա շատ Անգլիա-
ցիներ, Գերմանացիներ և Ֆրանսիացիներ ճա-
նապարհորդութեան նպատակ է դարձել ինչպէս
մինչև այժմ եղել է գլխաւորապէս Չիլիքիւնի և
վերջին ժամանակները Նօրվիզիան:

Որ կովկասը յաճախող այցելութիւնների պատ-
ճառով աւելի ծանօթ է դարձել քաղաքակրթված
աշխարհին, որ եւրոպական հասարակութիւնը այս
առիթով աւելի ճիշդ հասկացողութիւն ստացած
լինէր: Կովկասը ընտանեան, նորա անթիւ ցեղերի,
նրա բնակիչների հասարակական դրութեան մա-
սին քան թէ ստացած էր առաջին ճանապար-
հորդների գրվածները, — դա կատարելի է: Թէն
ամեն եւրոպացի որ անցել է կովկասով իր պար-

յերի ողորմելի և ծնշված դրութիւնը, և այն
բոլոր սարսափելի հարստահարութիւնները,
որոնց նորա նկարագրվում են թէ բուրդերի,
թէ թիւրք պաշտօնականների կողմից: Ասում են
որ յուսահատութեան վերջին աստիճանին հա-
ռած, Մուշ և Վան գաւառների բազմաթիւ
հայերը դիտաւորութիւն ունէին թուրքանալ,
որ ազատվին վերջապէս անտանելի հարստա-
հարութիւնից: Ա. Պօլսի հայոց պատրիարքը
ոչինչ ոյժ և կարողութիւն չունի խնդ գա-
ւառացի հայերին տէրութեան առաջ պաշտ-
պանելու, Ա. Պօլսի հայոց ազգային և կրօ-
նական ժողովը միայն դարդակ կրօնական
հարցերով է զբաղված, ունի երեւակայական
իրաւունքներ, և միայն փոքր ի շատե՛ ազգե-
յութիւն ունի Ա. Պօլսի մէջ, իսկ մայրաքա-
ղաքից դուրս նրա ազդեցութիւնը ամենևին
չէ տարածվում: Հայերի սահմանադրութիւնը
Թիբեթից մի խաղաղի է ունենում, որ
տուեւ է տէրութիւնը Ա. Պօլսի դարդակա-
խօս, բարձր խօսքերով և ոչ թէ իրական,
կենսական, ամբողջ բարոյական և տնտեսական
օգուտներով յափշտակվող հայ հոսոսնե-
րին....

Նթէ այդպէս կը շարունակվի Փոքր-Վսիայի
հայերն էլ կանհետանան, ինչպէս անհետացել
են Հնդկաստանի հայերը....

տաւորութիւնն է համարում իր տուն վերադառ-
նալով այս երկրի մասին մի գիրք հրատարակե-
լու—կատարելի է որ այս գրվածները նպատակեցնեն
ինչ և ինչ կերպով կովկասի մասին աւելի ճիշդ
տեղեկութիւններ տալու:

Այս րօպէիս առաջն ունեն մերջին գիրքը որ
հրատարակվել է կովկասի մասին և որի վերնա-
գիրը գրված է տողերի սկզբում: Հեղինակը, ինչ-
պէս նա ինքն էլ խոստովանում է, միայն տու-
րիստ է և զուրկ է բնագիտական և լեզուագիտա-
կան հմտութիւններից, ուրեմն իսկ այն կողմերից
որոնք փոքր ծանօթ մի երկրի մէջ ճանապարհոր-
դութիւնը աւելի հետաքրքիր են դարձնում և ըն-
թերցողի համար աւելի կրթողական: Պարսկաս-
տանը և Թիբեթն են ինձ անծանօթ լինելով և
կովկասը պ. թիւմանի նկարագրութեան զլխաւոր
առարկայ կազմելով, ես գիտաւորութիւն ունեն
խօսելու գրքի միայն այս մասի վերա:

Նախ և առաջ ակամայ ծնունդ է հարցը թէ
ինչ նպատակի է ձգտում գրվածքը՝ նա ուղեցոյց
չէ (Führer, guide) և իսկ ի՞նչ հեղինակը միայն իր
տպաւորութիւններ է կամենում նկարագրել, դրա
համար էլ գիրքը չափազանց անձնական կերպով
է գրած, որ կարողանար հետաքրքրել և նրանց,
որոնք հեղինակի հետ միասին չեն արել այդ ճա-
նապարհորդութիւնը: Վերջապէս եթէ գրքի նպա-
կատի եր. տալ մի կարճ նկարագրութիւն կով-
կասի երկրի և կենսից, այստեղ էլ չափազանց
մասնաւոր և անձնական բաներ են զլխաւոր դեր
խաղում: Օրինակի համար պ. թիւմանը մանրա-
մասն կերպով նկարագրում է Քուրդստանի մի պան-
դօկի ամառանոցները, աւելացնելով որ պանդօկի
տէրը մի Ֆրանսիացի է: Միթէ սորանից պէտք է
եղրակացնենք որ որովհետեւ պանդօկատէրը Ֆրան-
սիացի է, ուրեմն ամառանոցները կովկասեցիներ
րին յատուկ է: Մի այլ աւելի լօղկական եղա-
կացութիւն կարելի է դուրս բերել այսպիսի իրո-
ղութիւններից, որոնք ուրեմն ոչինչ արժէք չունեն
կովկասին անծանօթ մի ընթերցողի համար, որով-
հետեւ ընթերցողը դարձնում ոչ մի քայլ արած չէ
երկրի աւելի մօտիկ ճանաչելու համար:

Գրքի նիւթը մենք կարող ենք երկու մաս բա-
ժանել՝ մի կողմից նա պարտական է ինքն հե-
ղինակի տպաւորութիւնները, միւս կողմից բաղ-
դիւրութիւններից: Առաջինները թէն գրքի ամե-
նափոքր մասն են կազմում, այնու ամենայնիւ ամե-
նափոքր մասն են նրանք են, որովհետեւ հեղինակը իր
դիտողութեամբ է նկարագրում նրանց, չենթարկ-

Իսկ ինչ դրութեան մէջն են Ա. Պօլսի հա-
յերը—թող ինքն ծանօթանայ ընթերցողը
«Մշակ» ներկայ համարում տպված Ա. Պօլ-
սից գրած նամակից:

Պարզակախօսներ, իրանց ազգասէր ձեւաց-
նողներ, դժբաղդապէս, շատ կան մեր մէջ,
որը առաջինը են պատմում Ա. Պօլսի հայերի
դրութեան վրա....

Բայց ճշմարիտ նրանց դրութիւնը այս է,
և կարող է նկարագրվել երկու խօսքով՝ Ա.
Պօլսի հայերի մէջ անհետացել են հարստա-
թիւնները, ուսումնարաններ չը կան և եղած
ներն էլ ողորմելի դրութեան մէջն են: Ամե-
նայայտի՛ն Նուբար-Շահնաւարեան դպրոցը,
չնորհով կղերականների, որը դժբաղդապէս
այժմ և մեզանում կազմակերպվում են, աւելի
վատ դրութեան մէջն է քան թէ Թիֆլիսի
Ներսիսեան դպրոցը: Անկողմնապահակա-
նաւորները ասում են, որ չը նայելով Ներսի-
սեան դպրոցի այժմեան անմխիթար դրու-
թեան, որ գուցէ ժամանակաւոր է, չը նայե-
լով, ասում են և այժմեան դրութեան, երբ
նրա մէջ տիրապետում է տիրացունքի տարրը,
դարձեալ համալսարան կարող է համար-
վել Նուբար-Շահնաւարեան ուսումնարանի
հետ համեմատելով:

Ա. Պօլսի հայերի անտեսական կեանքը ամե-

վելով ուրիշների ազդեցութեամբ, ինչ որ հաւա-
քած տեղեկութիւնների է վերաբերում, իսկոյն
երևում է թէ ինչ աղբիւրից են նոքա բխում առանց
որ հեղինակը յիշէր անգամ այդ աղբիւրը: Մա-
սամբ նրանք ծագում են ընդհանրի պատմաճշմանից
և մասամբ բոլորովին ճիշդ են, մասամբ հաւաք-
ված են այնպիսի անձինքներից, որոնք թէն եր-
կար մնալով երկրի մէջ, այնու ամենայնիւ առիթ
չեն ունեցել աւելի մօտիկ ծանօթանալ երկրի հետ,
ալ իրանց պաշտօնից մի տեղի կապված լինելով,
իրանց հայացքները չեն կարողացել ընդարձակել:
Հեղինակից չէ կարելի պահանջել, որ նա քննո-
ղական կերպով ընդունէր բոլոր հաւաքած տե-
ղեկութիւնները՝ դրա համար մի գաւառի վերա-
բերութեամբ անգամ կը հարկաւորվէր աւելի երկար
ժամանակ, քան թէ պ. թիւմանը գործ է ածել
ամբողջ կովկասը տեսնելու համար:

Ինձ երևում է որ գիրքը շատ աւելի հետաքր-
քիր կը դառնար, թէն ծաւալով աւելի կը նուազ-
վէր, եթէ նա հիմնված լինէր զլխաւորապէս հե-
ղինակի սեփական դիտողութիւնների վրա, որոնց
կարելի էր աւելացնել պատմական իրողութիւն-
ները, որոնք հաստատան անփոփոխ են և կախված
չեն սորա կամ նորա հայացքից:

Ի հարկէ և հաստատ պատմական իրողութիւն-
ների մէջ սխալներ անկարելի չեն և դրա մի
ակնբեր օրինակ մենք գտնում ենք պ. թիւմանի
մօտ: Հայոց տառերի մասին խօսելով պ. թիւ-
մանն յիշում է որ նրանք հնարած են Սուրբ Մեծ-
տաքնում է որ նոյն Սուրբ Մեծտաքնը յօրինել է և
վրաց տառերը վէցեր ու դարում, Դա եր-
կարակեցութեան մի օրինակ է որ հազիւ թէ ըն-
դունելի է մինչև անգամ մի սուրբի մօտ:

Թէն ինչպէս արդէն յիշեցի, սեփական դիտո-
ղութիւնները այն արժէք ունեն, որ անկախ են
ուրիշների հայացքներից, բայց նրանք էլ միշտ չեն
տանում անհրեքի եղրակացութիւնների: Պ.
թիւմանը օրինակի համար տեսնելով Դարդասի
մէջ լաւ մշակված գետինը, և նկատելով որ ան-
մշակ չեն թողնում մինչև անգամ ամենամանաւոր-
չելի զաւրիւթները, եղրակացում է որ դադա-
տանքները չափազանց աշխատասէր ժողովուրդ
են: Այդ ուղիղ չէ՝ որովհետեւ աշխատասիրու-
թիւնը այս երկրի բնակիչների միայն մի մա-
սին է յատուկ — կանանց: Դժբա են որոնց
վերա բարձած է բոլոր թէ անտեսական դաշտային,
թէ անային աշխատանքների բեռը, մինչ որ այր
մարդիկ չափազանց սովոր են եղել պատերազ-

նաողորմելի դրութեան մէջն է՝ կապիտալներ,
ուսում, տեխնիկական հմտութիւններ, նոր
ձեռնարկութիւններ, շահաւետ հիմնարկու-
թիւններ... բոլորը, բոլորը կամ յոյնի կամ
օտարազգիների ձեռքում են... Հայերի ձեռ-
քում ոչինչ չը կայ... Հայերը զբաղված են
անմիտ և դարդակաւոր լրագիրներ հրատա-
րակելով և կարգաւոր, կամ սրճանոցներում
հաւաքվելով և ազգասիրութեան վրա դարդա-
կախօսութիւններ անելով....

Երեւելի սահմանադրութիւնը և հայոց ին-
տելիգենցիան զբաղված են անմիտ և ապար-
դիւն կրօնական վէճերով:

Ահա դարդակ ազգասիրութեան, տի-
րացունքի և քննասկար ուղղութեան (որոնց
ներկայացուցիչները դժբաղդապէս մի ժամա-
նակ դեր էին խաղում և մեզ մօտ և իրանց
ձեռնաւար ուղղութիւնով ազդում էին և Ռու-
սաստանի հայ ուսանողների վրա և կամեցել
են ներգործել և Գերմանիայի և Շվեյցա-
րիայի հայ ուսանողութեան վրա,—բայց բաղ-
դաւորապէս այդ նրանց չաղողիցաւ),—վեր-
ջապէս ահա և Փարիզի դարդակ, վայր ի
վերջ ազդեցութեան պատգնները....

Այդպէս կը լինի, երբ փոխանակ իրական
հողը ձեր ոտների տակ տեսնելու, ճշմարիտ
գիտութիւնը, տեխնիկական ուսում, արվեստ-

մական կենսից, որտեղ նրանք թնամուն սպա-
սելով հարկադրված էին անդործութեան մէջ անց-
կացնել իրանց ժամանակը, որ այժմ, երբ ամենայն
պատերազմ վերջացել է ինչ և ինչ ձգտում ու-
նենային խաղաղ աշխատանքներով պարագիտու-
նալ: Նրանք ընդհակառակ աւելի հակումն ունեն դէպի
այնպիսի պարագիտութիւններ, որոնք աւելի ար-
դիւնաբեր են, համեմատաբար փոքր աշխատանք
պահանջելով—օրինակ նրանցից շատերը հայրե-
նիցից դուրս պարագիտ են ակրօբատութիւնով
(ջամազութիւնով), կամ տեղից տեղ մանգալով
ծախում են այն հիւսովածները, որոնք պարագա-
տել են դառն և անընհատ աշխատանքով նրանց
կանայքը և աղջկերքը:

Ինձ շատ հեռու կը տանէր, եթէ ուղեւորի ա-
ւելի օրինակներ բերելու, թէ որքան հեշտ կարելի
է սխալ եղրակացութիւնների համար անհրեքելի
իրողութիւնների վերա հիմնվելով և որքան զգույշ
և քննական կերպով պէտք է վարվել իրողու-
թիւնների հետ, Պ. թիւմանի սխալները բողոքում
են նախ համեմատաբար կարճ ժամանակից, որ
նա գործ է ածել մեծ տարածութիւններով անց-
նելու համար, միւս կողմից երկրի ոչ մի լեզու չը
գիտենալուց: Այս պատճառով աւելի թանգալին
կը լինէին բոլոր դիտողութիւնները, եթէ նրանք
կապված չը լինէին հեղինակի եղրակացութիւն-
ների հետ:

Բացի սորանից, իմ կարծիքով իրաւացի չէ և պ.
թիւմանի գնահատել կովկասին վերաբերած գրա-
կանութեան անբաւականացուցիչ լինելու մա-
սին—ճմարիտ է այն նիւթերը, որոնք կան կով-
կասի մասին ամենքին մատչելի չեն, որովհետեւ
նրանք մասամբ գրված են հայերէն և վրացերէն,
բայց և ուսուցիչ գրված նիւթերը հեղինակին ան-
ծանօթ են մնացել, օրինակի համար լեռնաբնակ
ազգերի վարչութիւնից հրատարակած հաւաքա-
ծուն (Сборникъ свѣдѣній о кавказскихъ горцахъ),
որ իր մէջ պարունակում է շատ մշակված, մա-
սամբ բնիկներից գրած յօդուածներ:

Չը նայելով այն բոլորին որ ասել ենք պ. թիւ-
մանի գրվածքի մասին, չենք կարող չը լինել որ
գիրքը շատ հեշտ և յարմար է կարգվում, որ դրա
ոճը շատ սիրուն է, Բացի սորանից նորա մէջ
պարունակված պատկերները ճիշդ են և ճաշակով
են ընտրած:

Ստրասբուրգ, դեկտ. 75. Ա. Արմուշեւի

կան եկեղեցիքն: Այս առիթով հակահատունան-
ները մէջ մեծ շարժում է նկատուի, Նորա ճգը-
ստում են դառնալ իրանց նախկին եկեղեցու գրէրը:
Մտաւորն են որ շատերը նոցայից կը միանան
իրանց նախկին դասաւանձեման հետ, որից երբեմն
նոցա պապերը բաժանվել են իրանց անմտութեան
պատճառով, Թղթիկցիք աւելացնում է որ թէ են
հայ հակահատունան հասարակութիւնը հրաժար-
վել է պապին հնազանդութեց, բայց զգում է և
չէ կորող ուրանալ որ այնու ամենայնիւ ենք որ
կրնան է կաթօրիկ եկեղեցու իշխանութեանը մը-
շալով կաթօրիկ-հակահատունան: Միակ ելքը
այդ դրութեանը զուտ գալու՝ լուսաւորչական
դասաւանձեման վերադառնալն է: »

Հաստատ աղբիւրից իմանում ենք (15 Պոլսից) մեզ հայրազգեամ տեղեկութիւնները) որ հայ-կաթոլիկ ընտանիքներէջ մի քանիսներէ լուսաւորչական դառնալու շարժումիւթը ոչ ազգամբուրութիւնը, իրանց նախնիներէ դառնալու ծանաթակութիւնը, կամ այլ բարձր որ է և զգայմունքն է, բայց դարձեալ փոշն է, այն որդրմիւլ ոյժը, որ հայոց կենդեւում ամենամեծ դեր է խաղում և Հայ հաստատուն համայնքից պատկանելով հայր եկեղեցեցական տուրքի տարեկան բաւական մեծ գումար պէտք է տալ, որպէս համայնքի անդամ,— իսկ այս լուսաւորչական դառնալով այդ տուրքից չորս ճիւղը անդամ պահան պէտք է վճարել, կամ բաւականանայ մինչև անգամ կամուար մի փոքր լիակ տարեկան նուիրատուութեամբ... Այդ ամենայաւ ապացոյցն է որ հայ կաթոլիկները դարձեալ ողով և ընդաւորութեամբ բուն հայեր են... Այդ ապգիւ ընէ չը կայ ազգասիրութիւն, ս է բարձր և կամութիւն, աստուած պաշտումը, իւրեն, ճին դառնալութեամբ հաւատաւորութիւն, — սրանք բոլորը դ իմական եր են,— իսկ կայ միայն մի բան այն է փողը... Միայն կայ հայեացքից գտնելով մի անդայուն կեանքը, կան ազգայնի բոլոր շարժումները կարելի է ճիշդ հասկացողութեւն տառնալ նրանց նշանակութեամբ մասիւ... Իսկ մեր ուսում առած, և բարձր ուսում ոտացած արաքոյները ուրախացան կաթոլիկները հայ են դառնում... Խնդրում ենք չէ չտուպէք ուրախանալ, նրանք էլ ընդ պէս հայեր են ձեռ պէս դարգակ, և վիճաւոր, սահմանափակ ազգամարութեան քարոյչներն են, բայց իսկապէս միտիայն մի բան աշխարհիս երեխի պաշտողները փող, փող, փող և դարձեալ փող... Եւ այդ իրանց պաշտած սուրբի համար իրանց աննէն է, իրանց ապգի էլ ըր ծախեն...

Գեկտեմբերի 14-ին Քուրթ ալիսում թառա-
րձաւէրները, մեծ ժամածա հայերից բաղկացած
հերկատարներն վրաց լեզուով պ. Գ. Սունդու-
կեանցիի գլխի մէջ դո՛ւս կոմիտան։ Պէնտա-
մեծ տպագրութիւն գործից վրաց հասարակու-
թեանն վրա։ Նոր սերունդի յուսահատված պա-
տեարգը չէին սիրելուք անողորմ ճնշման և հարս-
տահարող ոյժի դէմ ոչ թէ միայն հայաց ընտա-
հեկական շրջանին և յատուկ, բայց նոյն երկուշիներից
վրց աղաւա էէ և կովկասիան ազգաբնակչութեան
այլ աղբիւրի ընտանեկան կենսւրը։ Սորաւով կա-
րելի է մեկնել մեր հեղինակի գրվածքի այնուր
թիւնը վրաց հասարակութեան մէջ էլ։ Այժմ տե-
նոյն թշուառ ճնշում և հարստահարութիւն։

Մենք միշտ այն համովմունքի ենք, որ Սունդու-
կեանցի գրվածքները ոչ թէ միայն հայաց դրա-
կանութեան են պատկանում, այլ ժամանակով կ'
դառնան ընդհանուր կովկասեան զրահանութեա
սեփականութիւն։

Ի՞նչ ֆիլիսի իտալական օպերայում տրվում է այժմ «Հրեռեթին» օպերան, Հալելվի հեղինակի հերժամանակի հերժամանակին: Քիչ օպերաներ, որը սորվեցան այդ սեղրնին, այդքան լաւ կատարվեցան և այդ-պէս խոր տպաւորութիւն թողցին հասարակու-թեան վրա, որքան «Հրեռեթին»: Մի կողմից ան-մասն հրաժարութիւն և երեցեցողութիւն, միւս կողմից սրտաշարժ նիւթը որ ներկայացնում է միւր հրեայեան խեղճ և հայածված աղջի պատմական բաղմուտաբար պատկերը, գտել են մեր իտալա-նական օպերայի երգիչներին խմբի մէջ ճշմարիտ խրճ-մտաբար և ճարտար կատարողներին: Արհուրո մանտանուդ անմասն էին արկին Վ ան ա օ ր ի ն յ ի ր յ ա լ լ ի գիւրում և պ. Վ ի լ լ լ ա մ ան ներառաբ հրեայի դերում: Պ. Վ ի լ լ ա ապացուցեց մեզ վեր-ջապէս որ նա ոչ թէ միայն դուրսեան երգիչ է, մասն և ճարտար դերասան է: Կային քաղցնեւր, քաղաւաղը կիրարկի երեկոյեան ներկայումար, երբ մինչ քան մտազգայն, երբ մինչ մեր չորս կողմ չէինք տեսնում ոչ թատրօն, ոչ հասարակութիւն, ոչ բնմ. . . քաղցնեւրով երաժշտութիւնն էլ մեզ հա-մար հրկրկցալով էր հրեւում և մենք ամբողջ սրտով և մտքով տեղադրուլումէինք մեր ժամա-նակները, երբ մարդկութեան քաղաքականու-թիւնը նորանումն էր պարունակվում որ ճնի: հա-մարմանք, աղաւանթներ, սէր, մարդու իրաւունք-ներ, մարդիկ ամենաբարձր և աղին գրադուրմը-ներ. . . Մինչև անգամ պ, Վ է լ լ լ ի ի անտանիկ և զվզիլն ձայնը այն երեկոյեան մեզ համակրա-կան երեց. . .

7 Times⁴ անդրազանց լրացրին հաղորդում են,
որ 4,000 չպա խզգրքը են տուել առաջ գնապա
զանեալ խզգրքանէվին, որի մէջ նորա զանառա-
վում են թիւքթիւքի կառավարութեան անտանելի
ծնւման վերա ե ինչորում են դեպքանին միջոր-
դել կառավարութեան առաջ նոցա գրութիւնը
թիւնազնիւտ համար:

ԻՍԽԱԿՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

«ՄՇԱԿԻ» Ներկայ տարվայ բաժանորդագրու-
թիւնը արդէն ՍՍՍՎՍՆ է, խնդրում ենք շտա-
պել գրելի, եթէ չեն կամենում որ լրագրին հա-
մարնեքի ուղարկվիլը ԸՆԴՄԻՋԿԻ:

Մի և նոյն ժամանակ խնդրում եմք ով որ չէ
վճարել անցեալ տարվայ լրացրիւ վճարը շտապե՛լ
ուղարկել խաբարութեան և ԱՆՑԵԱԼ ՏԱՐՎԱԾ
տարեկան ԳԻՆԸ՝

ԱՆԴՐԵՍԻՎԱԿԱՍՏԵԱՆ ՄԻՆԿԱՐԱՐՁԱԿԱՆ
ԳՐԱԳՐԱՆ ԵՒ ՄՆԵՆԳԱԿԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՀԻ-
ՄԵՆԳԱԿԱՆՆԵՐ՝ ԵՂԻՔԵԿ ՏՆԻՍԻՆԵՐԻ ընդուն-
նելու թիւերը ամեն օր 8 ժամից մինչև 9 ժ-
ժամ առաւօտեան: Ծանոթական կանանց ըն-
դունելու թիւերը օրվայ օր զիջւոյց ամենաշու-
ժամանակ: Ծանոթականների համար հիւան-
դանոցում, բացի հասարակաց դահլիճներից
որտեղ ծննդականները ապրուստի են բռնելու,
թիւի համար վճարում են 50 կոպէկ օրը
իսկ ջքաւորները ձրկազէս են պահւում և
բժշկւում,—կան նաև առանձին գտարների սե-
նականեր, 30 մինչև 50 բուբւլ ամսական վճա-
րով:

4 (6)

ᖅ ᕐ ᖅ ᓂ ᕐ ᕐ ᐱ ᑲ ᑲ ᑲ ᑲ ᑲ ᑲ

ОБЪ ИЗДАНИИ ВЪ 1876 ГОДУ ГАЗЕТЫ
„ТИФЛИССКІЙ ВѢСТНИКЪ“.

Съ 1-го января будущаго 1876 года „ТИФЛИССКІЙ ВѢСТНИКЪ“ будетъ издаваться ЕЖЕДНЕВНО, въ прежнемъ направленіи и съ участіемъ нынѣшнихъ сотрудниковъ газеты.

Въслѣдствіи увеличенія числа нумеровъ газеты, подписная цѣна на „Тифлискій Вѣстникъ“ нѣсколько подымается. Годовая подписка опредѣляется: безъ доставки въ 10 руб. сер.; съ доставкою на домъ въ Тифлисъ 11 руб.; съ почтовою пересылкою: во всѣ мѣстности имперіи въ 12 руб., а во всѣ государства „Всѣобщаго почтоваго союза“ 16 руб. сер. Полугодовая, третная и т. д. подписка на газету опредѣляется слѣдующимъ образомъ:

С Р О К И.										Безъ доставки.		Съ доставкою въ Тяжелѣ.		Съ пересылкою.			
										РУБ.	К.	РУБ.	К.	РУБ.	К.	РУБ.	К.
На 12	мѣсяцевъ	.	.	.	.	.	.	.	.	10	—	11	—	12	—	16	—
На 6	мѣсяцевъ	.	.	.	.	.	.	.	.	5	50	6	—	6	50	9	—
На 4	мѣсяца	.	.	.	.	.	.	.	.	3	50	4	—	4	50	5	75
На 3	мѣсяца	.	.	.	.	.	.	.	.	3	—	3	50	4	—	5	—
На 1	мѣсяць	.	.	.	.	.	.	.	.	1	—	1	25	1	50	1	75

Для лиц, подписывающихся на годовое издание, допускается разсрочка во взносъ годовой платы, по соглашенію съ администраціею газеты. Для служащихъ такая-же разсрочка дѣлается чрезъ ихъ казначеевъ.

2 (5)

МАГАЗИНЪ ЗОЛОТЫХЪ ВЪЩЕЙ
ЧАСОВЫХЪ ДѢЛЪ МАСТЕРА

С. К. А. Ц. Ъ

НА ДВОРЦОВОЙ УЛИЦѢ, ВЪ ДОМѢ
САРАДЖЕВА

САРАДЖЕВА

Доводить до свѣдѣнія Тифлисской публики; что, въ магазинѣ имѣется БОЛЬШОЙ ВЫБОРЪ разныхъ КАРМАННЫХЪ ЗОЛОТЫХЪ и СЕРЕБРЯНЫХЪ ЧАСОВЪ лучшихъ ЖЕНЕВСКИХЪ фабрикъ, а ИЗЪ ПАРИЖА—СТѢННЫЕ и КАБИНЕТНЫЕ ЧАСЫ и БУДИЛЬНИКИ лучшихъ системъ. ЗА ВѢРНОСТЬ ХОДА МАГАЗИНЪ ГАРАНТИРУЕТЪ. БОЛЬШОЙ ВЫБОРЪ ЗОЛОТЫХЪ ЦѢНОЧЕКЪ, ШЕЙНЫХЪ и ЖИЛЕТНЫХЪ, ровно и другихъ металловъ.

Выборъ золотыхъ вещей, к. т. БРАС-

ЛЕТЫ, ГАРНИТУРЫ, БРОШКИ, СЕРГИ, ЗАПОНКИ, и МЕДАЛЬОНЫ, а также серебряные ПОРТСИГАРЫ, ПАПИРОСНИЦЫ, СПИЧЕЧНИЦЫ, СОЛЯНКИ, ПОРТМОНЫ, РЮМКИ и ПОДСТАКАВНИКИ. Работа очень изящная.

ПРОДАЖА ПО СХОДИМЫМЪ ЦѢНАМЪ.

С. К А Ц Ъ

5 (5)

Թիֆլիսի ԶՈՒՂՈՒՐԻԹԻ Թաղում Սրբ. Աստուած-
ծածկի եկեղեցու մօտ ԾԱՆՍԿՈՒՄ Է Ստեփաննոս
Բաբելյի ՏՈՒՆՐ, 51 կվադրատի սաժէի վրա
շինած, հինգ սենեակից բաղկացած, ունի ուր-
դակ և երկու լամպուլ: Պայմանների մասին նշոյ-
տեղ հարցնել:

3 (3)

ՄԻ ԲԷՆԼԻՍ ջանկանում է պարապել դասերով և դասերի կրկնութիւններով, Յանկացողը կարող են տեղեկանալ պայմանների մասին պ. Համբարձում Էնֆիաճիանի մագաղանում:

3 (5)

8 6 9 6 4 4 8 0 8 8

ԹԻՖԼԻՍ. 1875.

[illegible]

